

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 21.09.1972, sp. zn. Cpjf 103/71, ECLI:CZ:NS:1972:CPJF.103.1971.1

Číslo: 47/1972

Právní věta: K otázce náhrady škody v případech uvedených v článku 10 odst. 2 a v článku 11 odst. 2 Smlouvy mezi vládou ČSSR a vládou SSSR ze 16. 10. 1968 (vyhláška č. 11/1969 Sb.)

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 21.09.1972

Spisová značka: Cpjf 103/71

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Náhrada škody, Smlouvy mezinárodní

Předpisy: 99/1963 Sb. § 2

čl. 11

čl. 13

§ 59

§ 69

§ 80 11/1969 Sb. čl. 10

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 47/1972 sb. rozh.

K otázce náhrady škody v případech uvedených v článku 10 odst. 2 a v článku 11 odst. 2 Smlouvy mezi vládou ČSSR a vládou SSSR ze 16. 10. 1968 (vyhláška č. 11/1969 Sb.)

(Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR z 21. 9. 1972, [Cpjf 103/71](#))

Při vypořádání nároků, které jsou uvedeny v článku 10 odst. 2 a v článku 11 odst. 2 Smlouvy mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Svazu sovětských socialistických republik o podmínkách dočasného pobytu sovětských vojsk na území ČSSR (vyhláška č. 11/1969 Sb.) je pro právní praxi potřebné ujasnit si otázku, zda předpokladem odškodnění je vždy vydání rozhodnutí příslušného československého soudu o výši náhrady škody. Tato otázka má význam zejména v případech, kdy za podmínek zákonného pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem dopravních prostředků má Česká (Slovenská) státní pojišťovna plnit za pojištěného československého občana, který provozem svého dopravního prostředku způsobil škodu sovětským vojenským

jednotkám a osobám uvedeným v článku 11 odst. 2 Smlouvy.

Řešení uvedené otázky musí vycházet především ze zásad vyjádřených ve Smlouvě i z účelu, který je jí sledován.

Obě smluvní strany vycházejí ve Smlouvě z toho, že na závazek škůdce nahradit poškozenému způsobenou škodu za podmínek a v rozsahu podle československého právního řádu navazuje vzájemný závazek vlád ČSSR a SSSR nahradit si tuto způsobenou škodu, pokud poškozenému vznikne vůči škůdci právo na náhradu škody.

Pro posouzení vzájemných závazků platí tedy úprava práv a povinností poškozeného a škůdce podle předpisů československého právního řádu, jimiž i v případech uváděných v článku 10 odst. 2 a článku 11 odst. 2 Smlouvy budou především ustanovení československého občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) a pokud jde o předpisy procesní pak zejména ustanovení československého občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb. ve znění zákona č. 158/1969 Sb.).

Podle československého právního řádu vzniká právo na náhradu škody již splněním předpokladů právního důvodu podle občanského zákoníku nebo jiného předpisu upravujícího náhradu škody. Podmínkou vzniku práva na náhradu škody není rozhodnutí soudu o výši této náhrady.

K rozhodnutí soudů o věcech z občanskoprávních vztahů dochází jen v případech, kdy došlo ke sporu o právech a povinnostech. To vyplývá nepochybně ze základních ustanovení občanského soudního řádu (zejména § 2 o. s. ř.) a z toho, že ustanovení občanského soudního řádu ukládají soudům působit k tomu, aby nedošlo ke sporu (§ 59 odst. 1 o. s. ř.).

V obsahu Smlouvy (vyhláška č. 11/1969 Sb.) je pak vyjádřena snaha po účelném a rychlém vypořádání škod, k nimž může dojít za okolností ve Smlouvě uvedených. Výrazem toho je právě i úmluva o navazujícím vzájemném závazku obou vlád podle článků 10 odst. 2 a 11 odst. 2 Smlouvy, která nepochybně má toto odškodnění usnadnit.

Nelze proto mít za to, že by Smlouva, která poukazuje na úpravu podle československého právního řádu, zamýšlela při odškodnění v uváděných případech stanovit jiný než obvyklý postup podle tohoto právního řádu a že by sledovala vyloučení možnosti náhrady škody bez předchozího rozhodnutí československého soudu o výši této škody. Nelze proto také přisvědčit názoru, který vychází z obligatorního soudního projednání každého jednotlivého případu těchto náhrad škod a vykládá ustanovení Smlouvy tak, že právo na náhradu škody tu vzniká jen na základě rozhodnutí československého soudu o výši škody, jež nemůže být nahrazeno ani platnou mimosoudní dohodou poškozeného a škůdce nebo dokonce ani soudním smírem.

Pokud se články 10 odst. 2 a 11 odst. 2 Smlouvy zmiňují o určení výše škody soudem, jde tu o odkaz na pravomoc československých soudů v případech, kdy podle ustanovení československých předpisů jsou splněny podmínky pro rozhodování soudů, tedy např. došlo-li mezi poškozeným a škůdcem ke sporu o obsahu a rozsahu jejich práv a povinností ohledně náhrady škody nebo nelze-li dohodu mezi poškozeným a škůdcem pokládat za platnou. Není proto namístě vykládat znění článků 10 odst. 2 a 11 odst. 2 Smlouvy tak, že jimi mělo být stanoveno projednání věcí soudem, i když by jinak podmínky pro rozhodování splněny nebyly, i když by tedy mezi poškozeným a škůdcem nedošlo o náhradě škody ke sporu, a že řízení u soudu by v tomto případě mělo vést jen k určení výše škody, byť i mezi účastníky právního vztahu nesporné.

Smlouva (vyhláška č. 11/1969 Sb.) tedy nevylučuje, že poškozený a škůdce si upraví vzájemná práva a povinnosti platnou dohodou, pokud vlády (jejich zmocněnci podle článku 13 Smlouvy) obou smluvních stran Smlouvy netrvají v konkrétní věci náhrady škody na jejím pojednání

československým soudem.

Podmínky platnosti takové dohody třeba posuzovat podle československého právního řádu, tedy zejména podle občanského zákoníku anebo dalších československých právních předpisů (např. i předpisů o devizovém hospodářství).

Může jít jak o dohodu mimosoudní, tak i o uzavření smíru ve smyslu ustanovení § 69 o. s. ř.

Soudním smírem mohou poškozený a škůdce skončit i občanské soudní řízení o žalobě na plnění (ve smyslu ustanovení § 80 písm. b) o. s. ř.) této náhrady škody, kterou u příslušného československého soudu uplatnil poškozený proti škůdci v těchto věcech náhrady škod uvedených v článku 10 odst. 2 a článku 11 odst. 2 Smlouvy.

Protože právní vztahy z náhrad škod uváděných v článku 10 odst. 2 a v článku 11 odst. 2 Smlouvy se posuzují podle československého právního řádu, řídí se také trvání (případně změny a zánik) práva a povinností z těchto vztahů ustanoveními občanského zákoníku (zákon č. 40/1964 Sb.) nebo dalšími československými právními předpisy.

Z uvedeného tedy vyplývá, že vydání rozhodnutí československého soudu, jímž by byla stanovena výše škody v případech uváděných v článku 10 odst. 2 a v článku 11 odst. 2 Smlouvy (vyhláška č. 11/1969 Sb.), není podle právní úpravy československého právního řádu, podle níž je třeba tyto právní vztahy posuzovat, předpokladem, na němž by byl závislý vznik práva poškozeného na náhradu škody v těchto případech ani vznik navazujícího závazku vlád obou smluvních stran o vzájemné náhradě škod ve smyslu Smlouvy.